

Товарна структура ринку та товарні номенклатури

План

01

Теоретичні основи

Базові поняття товарної структури, товару та номенклатури

02

Структурні типи

Класифікація експортно-імпортних товарних потоків

03

Динаміка ринку

Сучасні тенденції та прогнози розвитку торгівлі

04

Міжнародні стандарти

Системи класифікації та номенклатури у світовій торгівлі

05

Україна на світовому ринку

Позиції та перспективи української економіки

Ключові поняття товарної структури

Товар

Продукт праці, призначений для обміну шляхом купівлі-продажу на ринку. Має споживчу вартість та вартість, здатний задовольняти певні потреби покупців.

Товарна номенклатура

Систематизований перелік усіх товарів, що виробляються, продаються або імпортуються підприємством чи країною. Включає повний спектр товарних позицій.

Товарний асортимент

Група товарів, тісно пов'язаних між собою схожістю функціонування, продажем через однакові канали розподілу або належністю до однієї цінової категорії.

Типи товарних структур: експорт vs імпорт

Товарна структура експорту та імпорту відображає специфіку економічного розвитку країни та її місце у міжнародному поділі праці. Розрізняють декілька базових типів структур, кожен з яких характеризує певний рівень індустріального розвитку.

Структура експорту

- Сировинна – переважання первинних ресурсів
- Промислова – домінування готової продукції
- Аграрно-промислова – змішаний тип
- Високотехнологічна – наукомісткі товари

Структура імпорту

- Споживча – товари кінцевого споживання
- Інвестиційна – обладнання та технології
- Сировинна – ресурси для виробництва
- Комбінована – диверсифікований імпорт

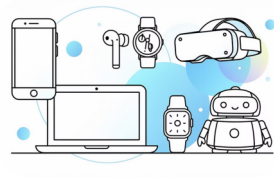

Ознаки структуризації товарних потоків

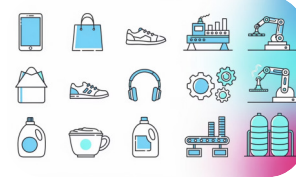
Ступінь обробки

Класифікація за технологічним рівнем: сировина, напівфабрикати, готова продукція

Технологічна складність

Поділ на низько-, середньо- та високотехнологічні товари

Призначення товарів

Споживчі товари, інвестиційні товари, проміжна продукція

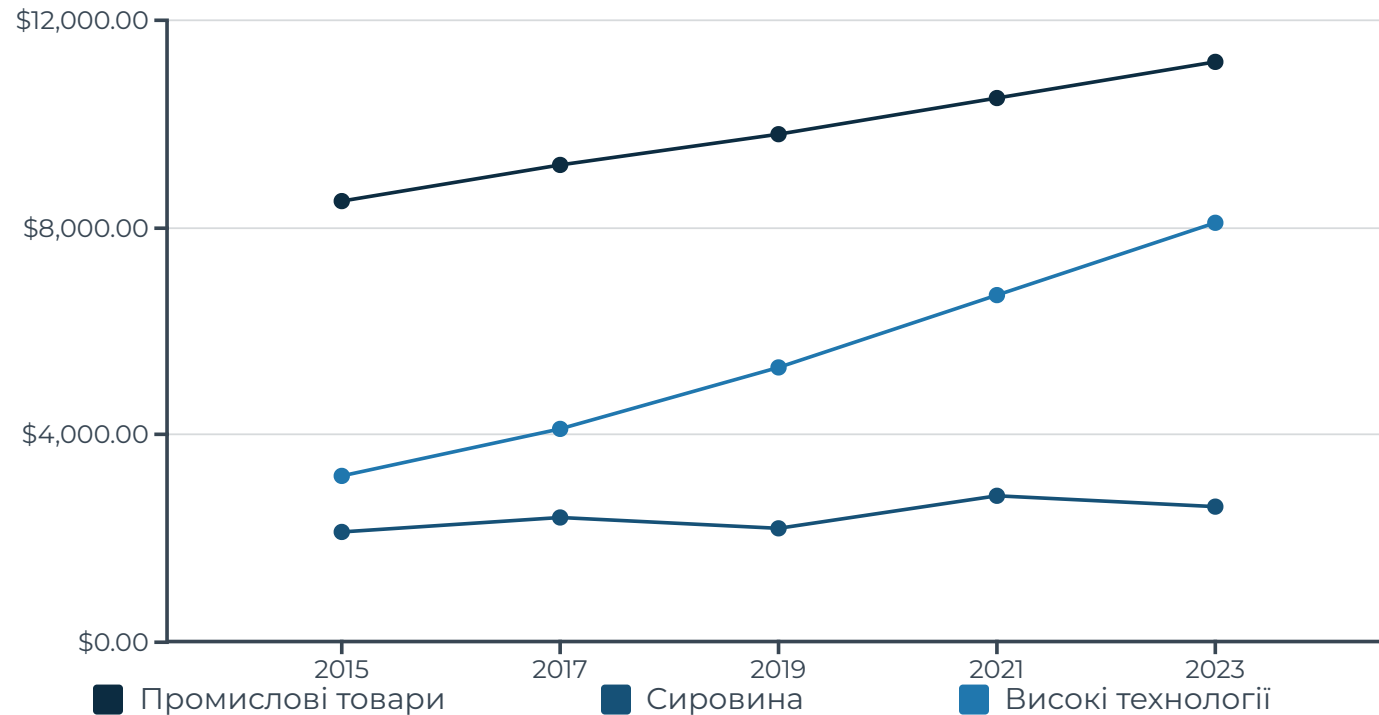

Галузева належність

Розподіл за секторами економіки: сільське господарство, промисловість, послуги

Динаміка світової торгівлі: ключові тенденції

Сучасна товарна структура світового ринку демонструє стійкі трансформаційні процеси, пов'язані з технологічним прогресом, глобалізацією виробництва та змінами споживчих переваг. Частка високотехнологічних товарів неухильно зростає.

Основні тренди

Графік ілюструє динаміку світової торгівлі за категоріями товарів у млрд доларів США. Спостерігається стабільне зростання високотехнологічного сегменту, що свідчить про перехід до економіки знань.

Промислові товари зберігають лідерство, але їхній приріст повільніший порівняно з high-tech сектором. Сировинний сегмент демонструє волатильність через цінові коливання на commodities.

Організаційні форми міжнародної торгівлі

Прямий експорт

Безпосередні контракти між виробником та закордонним покупцем без посередників

Непрямий експорт

Використання експортних посередників, торгових домів, агентів

Спільні підприємства

Створення зарубіжних філій, представництв, joint ventures

Ліцензування

Передача прав на виробництво та продаж за кордоном

Вибір організаційної форми залежить від специфіки товару, розміру підприємства, ринкової стратегії та ресурсних можливостей експортера. Прямий експорт забезпечує більший контроль, але вимагає значніших інвестицій.

Фактори формування товарної структури

Рівень індустріалізації

Ступінь розвитку виробничих потужностей та технологічна база економіки

Ресурсна забезпеченість

Наявність природних ресурсів, трудових та фінансових активів

Науково-технічний прогрес

Інноваційний потенціал та здатність до технологічного оновлення

Споживчий попит

Структура внутрішнього споживання та купівельна спроможність населення

Торгова політика

Державне регулювання, митні бар'єри, преференційні угоди

Глобальні тренди

Міжнародна кон'юнктура, геополітичні процеси, світові кризи

Структурні трансформації товарного ринку

Agricultural Era

Farm goods dominate markets

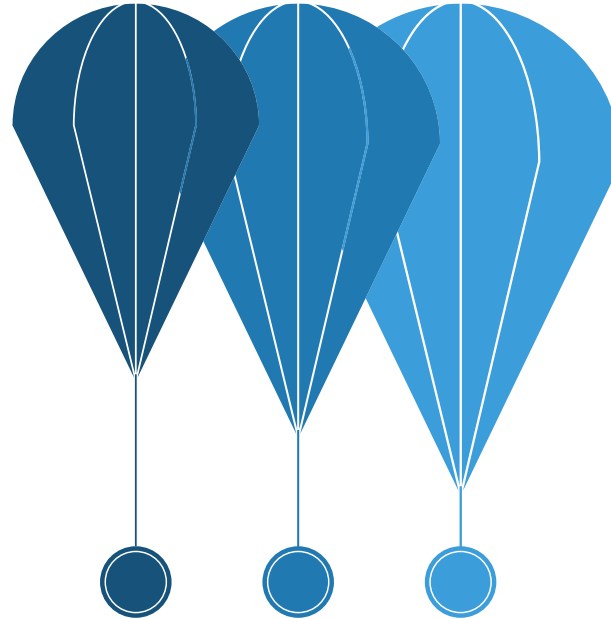
Industrial Era

Mass production and factories

Digital Era

High-tech and digital products

Товарна структура світового ринку пройшла кілька етапів трансформації: від домінування сільськогосподарської продукції до промислових товарів, а нині — до високотехнологічної та цифрової продукції.

Ключові зміни

Протягом останніх десятиліть відбувається постійне зростання частки готових виробів у світовому товарообігу. Якщо на початку ХХ століття сировина становила понад 60% торгівлі, то сьогодні її частка скоротилася до 20-25%.

Найбільш динамічно розвиваються сегменти електроніки, фармацевтики, машинобудування та продукції хімічної промисловості. Спостерігається зростання торгівлі проміжними товарами через глобальні ланцюги створення вартості.

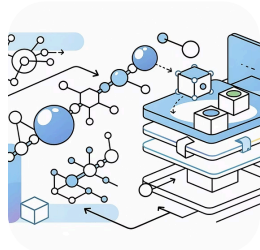
Вплив НТР на товарну структуру

Науково-технічна революція радикально змінила характер міжнародної торгівлі, спричинивши появу принципово нових товарних категорій та трансформацію традиційних секторів. Цифровізація та автоматизація створили нові ринки та можливості.

Цифрові товари

Програмне забезпечення, цифровий контент, хмарні сервіси — новий клас нематеріальних товарів, що торгуються глобально

Наукомісткі вироби

Нанотехнології, біотехнології, композитні матеріали з унікальними властивостями

Зелені технології

Відновлювальна енергетика, електромобілі, енергоефективне обладнання

Україна на світовому товарному ринку

Україна займає специфічну нішу у світовій торгівлі, поєднуючи експорт сировинних товарів з промисловою продукцією середнього технологічного рівня. Країна є важливим постачальником зернових, олійних культур, металургійної продукції.

67B

Обсяг експорту

Загальний експорт
України у 2023 році
(млрд дол. США)

42%

Частка АПК

Агропромисловий
комплекс у структурі
експорту

85+

Країни-партнери

Кількість країн, з якими
Україна підтримує
торговельні відносини

Структура експорту України

■ Продукція АПК

■ Метали

■ Машинобудування

■ Хімічна продукція

■ Мінеральні продукти

■ Деревина

■ Інше

Аналіз структури

Діаграма демонструє концентрацію українського експорту у сировинно-орієнтованих секторах. Продукція АПК складає понад 40%, що робить економіку вразливою до коливань цін на commodities та кліматичних змін.

Металургійна галузь, незважаючи на складні умови, залишається важливим експортером. Частка машинобудування поступово зростає, але потребує технологічної модернізації для конкуренції на глобальному ринку.

Стратегічним завданням є диверсифікація експорту через розвиток високотехнологічних секторів та збільшення доданої вартості у традиційних галузях.

Міжнародні стандарти: необхідність дотримання

Дотримання міжнародних стандартів якості та класифікації є критичною умовою успішної інтеграції у світову торговельну систему. Стандарти забезпечують уніфікацію вимог, спрощують процедури сертифікації та підвищують довіру торговельних партнерів.

ISO стандарти

Міжнародна організація стандартизації визначає вимоги до якості продукції, процесів виробництва та систем управління

Технічні регламенти ЄС

Обов'язкові норми для доступу на європейський ринок, включаючи безпеку, екологічність, маркування

Санітарні норми

Вимоги до харчової продукції, фармацевтики, ветеринарного контролю (SPS угоди COT)

Міжнародна товарна номенклатура

Гармонізована система (ГС)

Міжнародна товарна номенклатура — це єдина систематизована класифікація товарів, що використовується у світовій торгівлі для митного оформлення, статистичного обліку та застосування торговельної політики.

Основою сучасної номенклатури є Гармонізована система опису та кодування товарів (ГС), розроблена Всесвітньою митною організацією. ГС охоплює понад 5000 товарних позицій, згрупованих у 21 розділ за принципом походження та призначення товарів.

Кожному товару присвоюється унікальний код (мінімум 6 цифр на міжнародному рівні), що забезпечує ідентифікацію продукції незалежно від мови та країни походження.

Структура коду ГС

- Перші 2 цифри — товарна група (розділ)
- 3-4 цифри — товарна позиція
- 5-6 цифри — товарна субпозиція
- Додаткові цифри — національні деталізації

Приклад: код 0901.21 — кава смажена з кофеїном

Системи міжнародної товарної класифікації

Гармонізована система (ГС/HS)

Базова міжнародна номенклатура для митних цілей, використовується понад 200 країнами світу

Комбінована номенклатура (КН/CN)

Розширена версія ГС для країн ЄС з додатковими деталізаціями (8-значні коди)

Класифікація за призначенням (ВЕС)

Групування товарів за економічним призначенням для статистичного аналізу

Стандартна класифікація (SITC)

Система ООН для міжнародної торговельної статистики та економічного аналізу

Україна використовує Українську класифікацію товарів зовнішньоекономічної діяльності (УКТЗЕД), гармонізовану з міжнародними стандартами та номенклатурою ЄС.

Переваги уніфікованої класифікації

Спрощення процедур

Прискорення митного оформлення,
зменшення бюрократичних бар'єрів

Прозорість торгівлі

Єдина мова для всіх учасників
міжнародних торговельних операцій

Точність статистики

Можливість коректного зіставлення та
аналізу торговельних потоків

Виклики та перспективи розвитку

2024-2025: Відновлення

Реконструкція виробничих потужностей, відновлення логістичних маршрутів, інтеграція у європейські ланцюги постачання

1

2029-2030: Диверсифікація

Трансформація товарної структури, збільшення частки готової продукції, вихід на нові географічні ринки

3

4

2026-2028: Модернізація

Технологічне переоснащення експортних галузей, впровадження міжнародних стандартів якості, розвиток high-tech секторів

2030+: Інновації

Лідерство у "зелених" технологіях, розвиток цифрового експорту, створення наукомістких виробництв

Ключові висновки теми

Структурний аналіз

Товарна структура ринку відображає економічний розвиток країни та її конкурентні позиції у міжнародному поділі праці

Динаміка змін

Глобальна торгівля трансформується під впливом НТР: зростає частка високотехнологічних та цифрових товарів

Стандартизація

Міжнародні товарні номенклатури забезпечують уніфікацію класифікації та спрощують торговельні процедури

Позиція України

Україна потребує диверсифікації експорту та збільшення частки продукції з високою доданою вартістю

Дякуємо за увагу!